

Jan Kollár.

Dobrovník.

Dne 12. října 1819 pověšen Kollár v Báňské Hystřici na úřad kazatelů a odebral se ihned do Pešti, kde zvolen byl vikářem. Po smrti choravého pastora Molnára stal se Kollár farářem sboru při budinského. Zde podstoupiti mu bylo první boj na prospěch národa svého. V peštské církvi vládnuli totiž Němci, Slováci pak, chudší členové, byli všude odštěpkováni, nemajíc žádného práva a žádných škol. První úkol Kollárův byl, aby tomuto bezpráví konec učinil, i přivedl to pilně vytrvale tak daleko, že již roku 1820 otevřena byla v Pešti škola slovenská. Tím však nepokročili Němci tak proti sobě, že povolali sobě kazatele německého, jenž by byl povolným nástrojem v rukou jejich. Povstala z toho pře národní, která teprva r. 1833 samým císařem Františkem rozhodnuta byla a sice na prospěch církve slovenské. Ze se tím postavil Kollárova valně zhoršilo, že povstali mu mnozí noví nepřátelé, již zjevně i tajně proti němu pracovali a jej, kde jen mohli, osočovali, kdož by o tom pochyboval. Ba tak daleko se šlo, že Kollára co buřiče udali, aniž dosáhli účelu svého. Avšak mnohé těžké povinnosti, v jejich konání se byl Kollár uvázal, neposloužily valně zdraví jeho. Obzvláště bylo mu kázání nad míru obtížné, neboť nemaje dosti mchrtvého orgánu, unesen často myšlenkou, naplnal veškeré síly své, aby dostal povolání svému, avšak již o svatočeských svátcích roku 1823 počal plivati krev, což trvalo po celé léto a podzim v té mife, že teprv zvláštní příkaz generálního inspektora církve evangelických v Uhrách, jenž ho na statky své pozval a tam ho všim opatřiti kázal, po novém roce 1824 úřad kazatelský mohl vykonávati. Roku 1826 opět se velmi nebezpečně rozemohl, ale pozdraviv se požíval pak stálejšího zdraví, ač ne příliš pevného.

Sotva že odbyl nejnějnější práce po příchodu svém do Pešti, počal již Kollár pomýšlet na vydání básní svých, jež skutečně roku 1821 v Praze vyšly. Byla to knížka neúhledná, obsahující některé Kollárovy znělky, než nedošla valného pověsnutí. Avšak již roku 1824 vydal Kollár druhou sbírku básní svých v Budíně pod jménem "Slávy deera", rozdělenou na tři zpěvy, jež při třetím vydání v Pešti roku 1832 uspořádaném na pět zpěvů rozšířil a výkladem opatřil.

Nezdár prvního vystoupení Kollárova sluší hlavně přičítati směru, jaký si vyknu. Opěvoval v nich strasti lásky své, čímž arciv nemohl tak na srdce a cit působiti, jako sbírkou druhou, která prochnuta jest zápalen a nadšením národním. Putujeť v ní básník po hrobech matky Slávie a pláče nad nimi hořce; líčí boly a neštěstí, slávu a velikost, minulost i budoucnost velikého národa slovenského. Kollár putuje od hrobu k hrobu tou kostnicí říše slovenské, truchlí pláčem usedávým, žaluje na vrahy a nepřátele Slávy a probouzí a vyvolává hlasem velebným k činům, aby nesovni národní se povznesli z poroby a chrám Slávy společnou zbudovali z rumů rukou. Kollár postavil se "Slávy deerou" v čelo národa československého jako veliký křesitel a rozhrnuv prapor Slávie, pošlapaný zhoubným vrahem, volal v nadšení:

Slávie! o Slávie! ty jméno
sladkých zvukův, božky památek
stokrát rezervané na zmatek,
aby výdsky více bylo ctěno.

od Úratu Tatrám na temeno,
v ponížích, kde má rovník počátek,
až kde slunka míř dostatek —
království jest tvoje rozloženo.

Mnohoz nesla, avšak křivdy činův
nepřátelských všecky přelila,
ba i špatný nevědek vlastních synův:

tak, když jině snadno v pádě měkké,
ty jsi třetý sobě tvrdila
na století rumích dlouhověká.

Tímže duchem, tímže nadšením
hář "Slávy deera", jež byla v slovenském literárním světle úkazem překvapujícím, ba přímo ohromujícím. "Slávy deera" stala se vst slovenské mládeži pravým evangeliem, zdrojem střílných ohebnů a povzbuzujícím k doufání, zjevem nejvyšší lásky k národu slovenskému. Veškerá srdce zanjatá pro svou věc národní unesena jsou čarovným zpěvem "Slávy deery", a nebylo nikoho, kdo by s nadšením zvěstováním, silou rozmnoženou nepostavil se pod vysokou vzříšenou a hrdě po dlouhém čase opět větrem vlájícím utlačené, kaceřované matky Slávie. "Slávy deera" má proto u nás místo přední na vždy pojištěné, a přec její bude povědy mezi první buditele národa počítán, neboť on byl ten, kdo špal bělmo z očí našich on strhl záclonu zahalující budoucnost naší a nadšeně volal:

arciv je jduo jím matoro blažil,
bláze mý spojil se s tím:
tím jmu sio a má arciv blažil.

Mý, co jím blažil, osam:
lé to skryje před jmu,
co mý v kotoe láteva vykoname.

Není-li to jako hlas věšte? Co za čas Kollárovy jen nejpřednější duchové ctili, v čem nalezli za veškerou práci svoji útěchy a úlevy, myšlenka, že budoucnost náleží Slovanům, dnes jest již majetkem veškerenstva a majtce ten efl jasný před očima, pracujeme s chutí úsilovnou a při dvojenou, nehledte na to, zdaž sebevědomí naše zde či onde se líbí a nelekajíce se nízdných protivenství. "Budoucnost jest naše!" tot naše hvězda vodíto, tot to posvátné palladium, na němž ztroskotají se všechny úskoky a zrádné záměry našich nepřátel!

V "Slávy deeri" byla po prvé pronesena myšlenka vzájemnosti slovenské a co nebylo zde určité vysloveno, to jasně pronesl Kollár ve spisku roku 1837 v Pešti vydaném. "O literární vzájemnosti Slovanů." Nebyla-li v jistých kruzích "Slávy deera" právě vítaným zjevem a čteno-li v Kollárovi při vydávání jí mnoho překážek, vyvolal vydáváním uvedeného spisku právě ustrnutí. Němci a Maďarovi vyrojili se naň co reprezentanta té strašlivé přššery "Panslavismu", bělmo spadlo z očí všech a jali se Kollára pronásledovati co veřejného revolucionáře. A Kollár v tomto návalu protivenství nezoufal a nestal se myšlenkám a přesvědčení svému nevěrným. Hájl zmužile Slovanstvo proti ústípkům nadvládajících cizích živlů, hájl vlast svou slovenskou, neboť Tatry, pravil, jsou a zůstanou kolébkou všech Slovanů.

Vzájemnost literární byla Kollárovi nejutěsnejší a nejpamátnejší květinou, vypučelou za nové doby na půdě mnohokmenného národa slovenského. A vskutku, tak jako on jí rozuměl, jako on jí hlásal, byl zcela bezdůvodný a plachý ten hluk, jaký nepřátelé Slovanstva a povznesení jeho tropili. Vzájemnost tato není nebezpečná vrchnostem a zeměpánům, "jest to tichá, velmi nevinná ovečka, aroci k jednomu velikému stádu náležející, avšak na své zvláštní třídě a dědině se pasoucí."

A co jest, abychom určiti mluvili, ta literární vzájemnost? Jest to snaha, by všechny národní větve měly společnou část duchovních plodů svého národa, by vzájemně kupovaly četly ve všech slovenských nářečích vydané spisy a knihy; každé nářečí aby nový život z druhého čerpalo, aby se omlazovalo, obohacovalo a vzdělávalo, a přece na druhé nesáhlo, aniž by na sebe sáhati dávalo, nýbrž aby vedle všech ostatních na své vlastní půdě stálo. I byli ta tranšit Slované, již v literatuře vlastního skoro nic neměli, první, již rukou svých k obětí všech Slovanů pozdvihli. Mezi Slováci v Uhrách vznikla myšlenka vzájemnosti nejživěji; po Slovácích a Čechách následovali Rusové, Chorváci, Poláci a Srbové. Dobrovský jí nejpřednější, sě nevědomky, rasil cestu, jsouť spisy jeho vřeslovanské, sě on neděděl, co slovenská vzájemnost v literatuře znamená. Po Dobrovském aneb zároveň s ním pracoval k témuž cíli Kopitar. A dnes? —

Cesty a pomůcky k literární vzájemnosti slovenské zná Kollár následující: Slovenská knihkupectví ve všech městech, výměna knih mezi spisovateli rozličných kmenů, učitelské stolice a školní knihovny slovenských nářečí, všeobecný, všennárodní slovenský literární časopis, veřejná a soukromá knihovny, srovnávací mluvnice a slovníky všech nářečí, sbírání a vydávání národních písní a přísloví, odstranování cizonárodních forem a slov a přiblížování se k ideálu vřeslovanského jazyka a konečně jednotejší filosofický, v duchu slovenské řeči založený pravopis.

"Ve světle této vzájemnosti bude se nám slovenský národ," pře Kollár, "všecky jeho osudy a záležitosti docela jinak jeviti než posud. Zlet tedy ještě krásné pole pro každého Slovana, jenž věrně myslí se společenstvím národů; zde třeba, aby ušlechtilější muži národa si všickni ruce podali k tomuto opravdu svatému spolků. Neboť opravdivá jest to bezbožnost, ta posavadní chladnost a neúčastenství, ano často i nečinnost aneb docela protičinnost Slovanů proti sobě. Kolem tohoto obecného, jasné světloho ohniska národní cti shromažďuj se, kdo ctití a mysliti umí, a hled každého k tomu získati. Těžká odpovědnost spočívá na nás, na naši době, našem národu, ježto má rozhodnouti osud dloulé budoucnosti."

To jsou slova, jimiž Kollár nabádal národ k činu, tak vybízel, aby všemi silami pracovalo se na uvědomění povšechném. Část tužeb jeho vyplnila se, než většinou mají slova jeho i dnes platnosti, a to tím větší, čím méně podařilo se nám všeobecně pokročiti a vymantit se z nadvlády kultury cizí ve všem nám nepřiznivé. Právě Kollár, že my Slované jsme "obrové v zeměpisech a na mapách, ale trpasličkové v umění a literatuře" — kěz by se našly cesty, aby trpký posudek ten co nejdříve stal se nepravdivým! —

Mimo zmíněné dva spisy, jimiž proslul po celé Evropě, vydal Kollár, obřaje se až na konec svého života se zvláštní zálibou s archaeologií, rychle za sebou: "Národní zpěvanky" ve dvou svazcích r. 1834 a 1835; "Rozpravy o jmenách, počátkách i starožitnostech národa slavského a kmenů jeho" roku 1830; "Sláva bohyně a původ jména Slávy. V listech k P. J. Šafářkovi s přídávky srovnalost indického a slavského života, řeči a bájesloví ukazujícími" r. 1839, pak "Slabikář pro děti" r. 1826, "Čítanku pro školy slovenské" r. 1825, "Nedělní, sváteční i přfležitostní kázne a řeči", dva díly roku 1831 a 1844.

Jak vidno, byla činnost Kollárova rozsáhlá, pracoval neunavně v každém oboru, kde toho potřeby bylo. Avšak čím více rosla sláva jeho, tím více přibývalo mu i nepřátel, tajných i zjevných, již mu každou utěšenější chvíli ztrpčovali a tak život jeho otravovali. A tyto nepřátelé nesluší hledati pouze mezi nepřáteli Slovanstva, i vřadách českých spisovatelů bylo dosti těch, již se zástřím na Kollára hleděti a kde mohli proti němu brojili. Než to je kapitola velmi smutná, zastřeme ji závojem zapomenutí a pokročme dále.

Ve zpoře uherské byl zajat, a teprv dobytí Budína vojskem císařským r. 1848 pomohlo mu ze zajetí, tenkrát mu několikrátě smrti násilnou hrozeno a stráže dnem i nocí dům jeho ostřihaly, tak že nescměl ani vyjít z domova. Sotva že zbaaven byl třsnftech jej okolností, vy-

pravil se do Vídně, zvolen jsa za národního důvěrníka k vyjednávání s ministerstvem v přlélné slovenských záležitostí a téhož r. (1849) ustanoven jest profesorem slovenských starožitností a bájesloví na univerzitě vídeňské. Zde působil až do skonání svého. Nejjíftve přednášel o "Staroitalii" o "Modlách retranských" a konečně chystal přednášky o "Libušině soudu" a "Igorovi", čemuž však smrt zabránila.

R. 1850 počtén byl Kollár řádem Františka Josefa a téhož roku povolal jej vévoda meklenburský, by prohládal tam modly pohanské, tak zvané "Modly retranské", kteréž Kollár, ohledav je, za zbytky pohanské modloslužby starých Slovanů prohlásil. O "Modlách" těchto sepsal Kollár zvláštní dílo, kteréž však v kruzích zasvěcených a velkým se potkalo odporem.

Přes plných šest let před smrtí pracoval Kollár neunavně o obřitném díle "Staroitalia slavjanská", konav v záležitosti díla tohoto dvakrátě cestu do Italie, kterou i ve zvláštním díle "Costopis do horní Italie" vydal. Avšak i "Staroitalie" nepotkala se s příliší příznivým přijetím. Nedá se popřiti, že v tomto díle Kollárova složen material ohromný, než vzdor tomu není možná soudnému kritikovi se všim, jak to zde podáno, souhlasiti. Kollár však měl vůli nejlepší, za to buďtež mu upřímně díky vzdány.

Veškeré spisy Kollárovy avěleli o velikých a rozsáhlých studích a o pilnosti nadobyčejné. I zůstane Kollár jedním z nejpřednějších duchů našich; neboť nikdy nezapomene národ na počce "Slávy deery", jenž jako nikdo před nim dovedl podnititi srdce veškeré mládeže k milování vlasti. Se stanoviska slovenského nadšení dlužno pak i ostatní spisy jeho vědecké oceňovat, a tu vysvětliti se dá mnohá věc, která nedošla ohlasu povšechného. Měť Kollár tak jako každý, své slabé chvíle a své nepřátele, než nad hrobem jeho umkla závist veškerá, a když rozléta se po štrých vlastech smutná zvěst, že 24. ledna 1852 Kollár ve Vídně skonak, zalkalo celé Slovanstvo: Zhynul veliký genius, kdo nahradí nám jej! A podnes se marně ohlížme po náhradě! Byl pochován na Vídeňském hřbitově St. Marx a jeho náhrobní kámen nese tklivý ale pravdivý tento nápis: "Živ jsa nosil v srdci národ celý, zemřev žije v srdci národa celého."

Prohláseba nevyhojitelnou, pře zachráněna.

Z dopisu psaného pl. Adě E. Hurdovou z Groton, S. D., vyjímáme: "Střísena byla jsem nastuzeni, jeť na plících se mi usadilo, kazel se dostavil a konečně v suchotě se proměnil. Čtyřl lékař přehlétil mne za nevyhojitelnou, dávajíc mi již jen krátký čas života. Odevzdal jsem sě se prozřetelnosti, věříc, že opustím li přátel své na zemi, shledám se s nimi zase v neboch. Mandělí mému poraděno zaoptřiti mi Dr. Alinga New Discovery proti suchotám, kaeli a nastuzením. Zkusila jsem ho i využívala jsem om lahví; vylicil mne a bobudikly jsem nyní zdravou a šťastnou ženu." Lahev na zkoušku zdarma u lékárně Goodman & Co. Pravidelně lahve po 50 ctích a \$1.00.

Změny v přírodě.

Vše v přírodě podléhá změnám, i člověk. Ze spánku zimního příroda se probudila, na všech stranách klíčí nový život, vše pracuje pilně, by shodilo se sebe břímě zimní. V člověku jeví se přechod ten stálým pocitem unavenosti, slabosti a ospalosti, různými výrazkami, člověku jest nevolno, tžž jej na prsou, nechtuná mu jísti a on neví, jakou nemocí to jest stžien. Příčinou všech těchto příznaků jest krev; ta potřebuje posily a vyčištění. Každý člověk chce-li si zachovati zdraví, a bez meškání užívati dobrého léku a takovým jest Severin Krvečistitel. Žádný lék se účinku jeho nevyrovná. Radíme upřímně každému krajanu, aby si opatřil výtečný Severin Krvečistitel. Na prodej u všech obchodníků s léky za \$1.00.

W. F. Severa,
Cedar Rapids, Iowa.

Malý lord Fauntleroy

byl hezkým dítětem, měl však jednu vadu, jeho obličej byl pokryt trudy. Jeho dědeček koupil láhev Hallerovy Sarsaparilly, a jejím výsledkem byl tak spokojen, že koupil ještě čtyry lahve a vylicil svůj revmatismus.

Dr. August Koenig's
HAMBURGER
TRADE MARK
BRUST THEI
—první třím součást—
prsním, plícím
a hrnanovým.

Jen v původním balení
Cena — 25 —
Cena — 25 —
Cena — 25 —

St. Johana
TRADE MARK

—1811—
REVMATISM
otlačeny,
bolesti zubů
popáleniny,
Neuralgii,
podvrknutiny,
vymknutiny,
oznobeniny,
píchání v boku,
bolesti v zádec

Dr. BOHUSL. MALOC

český lékař

PRAGUE · NEOV

Dr. E. Holovchin
ČESKÝ LÉKAŘ.

Office na rohu 15. a Howard ul.
ly's Block, čís. dveří 210.

OMAHA · N
Čís. telefonu 1438.

V písně k nalesení od 10 do 12 ráno,
odpo. a od 7—8 večer
Obydlí v čísle 1619 Center
Telefon v obydlí 1674.

V Praze, Saunders Co

je nyní česká lékárna

A. MAŠIND

znalosty lékařník.

má tam na skladě všechny bylinné
šťavky, všelijaké thé, kapky, o
šťavičky, prášky, mastě, ne
(lástry) vodičky, pilulky, zkrátka
co do lékárny patř. Příprav
rozličné mazání pro lidské ne
léčebny pro domácí zvířata
řím dílem třem vždy na to
Léků Severových a jiných t. z.
ních mám též hojný výběr,
barvy, štětky, olej na barvení i
'e, zkrátka vše, co v lékárně
zvláště velkou zásobu mám všic
čí, z kterých se recepty připrav
jsou již z Čech anebo od dokto
řích. Dlouholetý cvik mně
hou zkušenost. a ta příliš
mnohým krajanům vhod.
starostlivost věnuje receptům

(28.) A. MASIND

Dr. C. ROSEWA

Office: 222 v Bee

roh 17. a Farnam ulice.

Telefon 504.

Residence 563 již 26. ul., bl.

Telefon 1217.

OMAHA, · N

ORDINAČNÍ HODINY:

Ve všední dny každodenně o 11.
od 2 do 4 odp. a o 5:30 večer.
Mimo to v pondělí a v sobotu od
V nedělipouze od 10 do 12 dop.

• Mluví česky.